

28. april 2016

Vurdering af terrortruslen mod Danmark

Sammenfatning

Terrortruslen mod Danmark er fortsat alvorlig. Det betyder, at der er personer, som har intention om og kapacitet til at begå terrorangreb i Danmark. Angreb kan finde sted, uden at der på forhånd foreligger efterretningsmæssige indikationer herpå. Risikoen for at blive offer for et terrorangreb i Danmark er dog fortsat begrænset.

Terrortruslen kommer i første række fra militant islamisme. De væsentligste faktorer i trusselsbilledet er konflikten i Syrien og Irak og gruppen, der kalder sig Den Islamiske Stat (IS). Gruppens propaganda kan påvirke personer i Danmark til at begå terror eller til at rejse til Syrien/Irak for at tilslutte sig gruppen. Gruppen kan desuden dirigere angreb rettet mod Danmark.

CTA vurderer, at simple angreb gennemført af mindre grupper eller enkeltpersoner, der ikke har været udrejst, udgør den mest sandsynlige form for terrorangreb i Danmark. Kapacitet opnået f.eks. i kriminelle miljøer kan øge effekten af et angreb. Komplexiteten i trusselsbilledet er samtidig øget som følge af, at IS har vist sig i stand til at udføre relativt komplekse terrorangreb i Vesten. CTA vurderer, at der også i Danmark kan gennemføres angreb med flere angribere og mod flere mål, herunder civile. CTA vurderer, at tilstedeværelsen af personer fra Danmark hos IS i Syrien/Irak kan bidrage til angrebsplanlægning mod Danmark.

Antallet af personer fra Danmark, der vælger at rejse til Syrien/Irak, er faldende. De fleste udrejste tilslutter sig IS. CTA vurderer, at dette kan øge deres radikalisering og voldsparathed, og dermed truslen fra dem, hvis de vender hjem.

Militant islamistiske grupper kan med falske eller stjålne dokumenter bruge almindelige rejseruter, men også ruter, der benyttes af flygtninge og migranter, til at sende personer til Europa. CTA vurderer, at planlægning af angreb i ét land ofte sker i ét eller flere andre lande.

CTA vurderer, at stigende fokus på flygtninge og migranter blandt personer med tilknytning til politisk ekstremistiske miljøer eller med ekstremistiske sympatier kan øge truslen mod asylcentre, flygtninge og migranter samt berørte myndigheder.

Udviklingen i det globale trusselsbillede

Det globale trusselsbillede påvirkes fortsat i høj grad af militant islamistiske grupper i udlandet¹. De væsentligste faktorer i trusselsbilledet er konflikten i Syrien og Irak og gruppen, der kalder sig Den Islamiske Stat (IS).² IS har fået troskabserklæringer fra militant islamistiske grupper i en række lande i Mellemøsten, Asien, Afrika og Kaukasus. Mange af disse grupper var tidligere tilknyttet al-Qaida (AQ). IS har inkluderet flere af disse som såkaldte "provinser" i det kalifat, gruppen udråbte i juni 2014 i de områder, den kontrollerede i Syrien og Irak.

Konflikten i Syrien/Irak har i en årrække tiltrukket et stort antal personer, særligt fra Mellemøsten og Nordafrika, men også fra Europa. Konfliktzonen har givet erfarne militante islamister fra andre dele af verden mulighed for at planlægge angreb mod Vesten. Indsatsen fra den internationale koalition har dog presset IS, der har mistet terræn i både Syrien og Irak.

I propaganda fra IS og andre militante islamister, der udbredes globalt på sociale medier, opfordres til, at enkeltpersoner angriber mål i landene i den internationale koalition. Der er siden efteråret 2014 sket en markant stigning i antallet af angreb mod Vesten. Langt hovedparten er simple angreb foretaget af enkeltpersoner.

CTA vurderer, at IS bl.a. som reaktion på det internationale pres har øget fokus på at udføre relativt komplekse terrorangreb i Vesten, hvor flere mål rammes og mange civile bliver dræbt. CTA vurderer, at terrorangrebene i Paris den 13. november 2015 og i Bryssel den 22. marts 2016 viser, at IS har en sådan kapacitet.

CTA vurderer, at IS i stigende grad vil søge at ramme mål i lande, der deltager i koalition mod gruppen. CTA vurderer, at IS-sympatisører i Europa kan anvendes i forbindelse med facilitering, planlægning og gennemførelse af terrorangreb.

CTA vurderer, at angreb i ét land ofte planlægges og forberedes i ét eller flere andre lande. Der er særlige udfordringer forbundet med at afdække en sådan grænseoverskridende angrebsplanlægning.

¹ For en uddybende gennemgang af forhold i det globale trusselsbillede af betydning for terrortruslen fra udlandet, se Efterretningsmæssig Risikovurdering 2015 af Forsvarets Efterretningstjeneste på <http://fe-ddis.dk>.

² Gruppen benævnes tillige ISIL (Den Islamiske Stat i Irak og Levanten) og ISIS (Den Islamiske Stat i Irak og Syrien), ligesom også den arabiske forkortelse *Da'esh* anvendes.

Konflikten i Syrien/Irak påvirker sikkerhedssituationen i nabolandene. Samtidig har militant islamistiske grupper fået større spillerum i en række lande såsom Afghanistan, Libyen og Yemen. IS- og AQ-affilierede grupper er tillige aktive i Nord-, Vest- og Østafrika. I en række lande i Asien, herunder Indonesien og Bangladesh, er indflydelsen fra militant islamistiske grupper med tilknytning til IS eller AQ stigende.

IS udfordrer fortsat den position, AQ traditionelt har indtaget blandt militant islamistiske grupper globalt. AQ's netværk omfatter bl.a. Nusra-Fronten i Syrien, AQAP i Yemen og AQIM i Maghreb/Sahel. Den fortsatte internationale indsats mod terrorisme har reduceret AQ-netværkets kapacitet til – men ikke intention om – at gennemføre angreb i Vesten. CTA vurderer, at konkurrencen fra IS kan medføre, at AQ vil øge sine bestræbelser på at gennemføre terrorangreb mod vestlige mål. Grupper med tilknytning til AQ har de seneste måneder taget ansvar for en række angreb rettet mod vestlige mål i bl.a. Vestafrika.

CTA vurderer, at IS og andre militant islamistiske grupper kan udnytte flygtninge- og migrantstrømmen til at bringe personer til Europa med henblik på at begå terror. CTA vurderer, at grupperne råder over kapacitet til fremstilling af falske rejsedokumenter og har adgang til stjålne dokumenter, der gør det muligt at anvende almindelige og mere sikre rejseruter. CTA vurderer, at der herudover blandt de flygtninge og migranter, der ankommer til Europa, kan være enkeltpersoner, der sympatiserer med eller kan påvirkes af militant islamisme, men som ikke har tilknytning til militant islamistiske grupper.

I både højre- og venstreekstremistiske miljøer i Europa ses der fortsat vilje til voldsanvendelse. Der er sket angreb mod politiske modstandere, statslige institutioner og minoriteter. Højreekstremistiske miljøer har fokus på kritik af islam og på flygtninge og migranter. I Danmarks nabolande er der sket en markant stigning i antallet af trusler, vold og brandstiftelse rettet mod asylcentre.

Terrortruslen mod Danmark

CTA vurderer, at terrortruslen mod Danmark fortsat er alvorlig. Det betyder, at der er personer, som har intention om og kapacitet til at begå terrorangreb i Danmark. Angreb kan finde sted, uden at der på forhånd foreligger efterretningsmæssige indikationer herpå.

Selvom trusselsniveauet er uændret, sker der løbende ændringer i de forhold, der samlet set udgør trusselsbilledet mod Danmark. Det giver anledning til, at myndighe-

derne løbende må justere deres sikkerheds- og beredskabsmæssige indsats samt andre modforanstaltninger mod terror. Risikoen for at blive offer for et terrorangreb i Danmark er fortsat begrænset.

CTA vurderer, at terrortruslen mod Danmark overvejende kommer fra personer med sympati for militant islamisme. De motiveres af en opfattelse af, at islam er under angreb fra Vesten, af Danmarks aktive udenrigs- og sikkerhedspolitik og af tegningesagen.

CTA vurderer, at IS er blevet den vigtigste faktor i trusselsbilledet mod Danmark. Truslen mod Danmark udgår fra:

- Personer i Danmark, der påvirkes af militant islamisme til at udføre angreb på egen hånd
- Personer fra Danmark, der vender hjem fra Syrien og Irak, og som
 - udfører angreb på egen hånd eller
 - har til opgave at udføre et angreb, der kan være planlagt i udlandet
- Andre personer, der rejser til Danmark for at begå terror.

Disse trusler kan blive skærpet af tilstedeværelsen af personer fra Danmark hos IS i Syrien/Irak. Sådanne personer kan påvirke andre til at begå terror, eller de kan bidrage til planlægning af angreb mod mål i Danmark.

Personer og miljøer i Danmark

CTA vurderer, at IS' og andre militant islamistiske gruppers propaganda bidrager til at radikalisere personer og miljøer i Danmark. CTA vurderer, at propagandaen kan have en radikaliserende effekt på især socialt marginaliserede og andre sårbare unge. Endvidere kan virtuelle fællesskaber på sociale medier samt gruppefællesskaber som dem, man finder i kriminelle miljøer, fængsler og islamistiske miljøer, virke fremmende for radikalisering.

CTA vurderer, at opbakningen til IS blandt personer i islamistiske miljøer i Danmark er vokset i forhold til opbakningen til andre militant islamistiske grupper. CTA vurderer, at der i miljøerne foregår udbredelse af propaganda, rekruttering, radikalisering samt facilitering af personer og ressourcer til konfliktzoner. CTA vurderer, at der er personer, der tilslutter sig miljøerne, men at personer også løbende forlader dem. Flere fremtrædende medlemmer er udrejst til Syrien/Irak. CTA vurderer, at der udspringer en terrortrussel fra personer, der færdes i miljøerne.

CTA vurderer, at der hos personer, som af familie eller myndigheder hindres i at rejse til Syrien/Irak, i visse tilfælde kan opstå frustration, der kan skabe intention om at begå terror.

Personer uden erfaring fra konfliktzonen, som er påvirket af propagandaen eller vejledning fra militant islamistiske personer eller grupper, begår typisk simple angreb med lettilgængelige midler med en kort planlægningsfase. Angrebene gennemføres ofte alene eller i en mindre gruppe. Angrebene kan gennemføres med øget effekt, såfremt personerne har opnået kapacitet fra f.eks. et kriminelt miljø. Angrebene mod Krudttønden og synagogen i København den 14. og 15. februar 2015 er eksempler på denne type angreb.

CTA vurderer, at relativt simple angreb fra enkeltpersoner eller mindre grupper fortsat udgør den mest sandsynlige form for terrorangreb i Danmark.

Hjemvendte og tilrejsende fra Syrien/Irak

Militant islamistisk propaganda påvirker fortsat personer i Danmark til at udrejse til konfliktzonen i Syrien/Irak. CTA vurderer dog, at færre personer udrejser nu end tidligere. De udrejste tilslutter sig primært militant islamistiske grupper, i første række IS.

CTA vurderer, at der fra Danmark er udrejst mindst 135 personer til Syrien/Irak siden sommeren 2012. Tallet kan være højere. Det er stadig fortrinsvis yngre sunnimuslimske mænd, der udrejser. CTA vurderer, at op mod 10 procent af de udrejste er kvinder. Kvindernes relative andel er steget siden sommeren 2014 sammenlignet med de forgående år. CTA vurderer, at lige under halvdelen af dem, der har været udrejst, nu befinder sig i Danmark. Knap en fjerdedel er stadig i konfliktzonen, og en tilsvarende andel formodes dræbt.

CTA vurderer, at ophold i konfliktzonen hos militante islamister kan føre til radikalisering, brutalisering og voldsparathed. Udrejste personer kan gennem kamperfaring og træning opnå øget evne til at begå terror. De kan desuden opnå en høj grad af sikkerhedsbevidsthed, der gør det vanskeligere for myndighederne at afdække deres aktivitet. CTA vurderer, at en del hjemvendte er skuffede og desillusionerede og ikke umiddelbart er motiveret til at begå terror. CTA vurderer samtidig, at det forhold, at de fleste udrejste nu tilslutter sig IS, kan øge truslen fra sådanne personer, hvis de vender hjem.

Personer, som kommer til Danmark fra konfliktzonen, kan være motiveret til at gennemføre et angreb på egen hånd. De kan også indgå i et mere komplekst angreb, der gennemføres af flere gerningsmænd. Et sådant angreb kan desuden involvere personer, der udsendes af militant islamistiske grupper med henblik på at begå terror.

CTA vurderer, at angrebene i Paris den 13. november 2015 og i Bryssel den 22. marts 2016 er eksempler på denne type angreb, og at sådanne angreb også ville kunne finde sted i Danmark.

Mål og kapacitet

CTA vurderer, at militant islamistisk propaganda kan anspore personer i Danmark til at gennemføre angreb mod symbolmål såsom sikkerhedsmyndigheder og andre myndigheder/myndigheds personer, mod personer, institutioner og begivenheder, der kan opfattes som islamkrænkende, mod jødiske mål samt mod ubeskyttede civile mål. CTA vurderer, at personer i Danmark kan blive inspireret af terrorangreb i andre vestlige lande til at gennemføre lignende angreb i Danmark.

CTA vurderer, at IS har intention om at ramme mål i lande i den internationale koalition, og at dette også kan øge truslen mod ubeskyttede civile mål i Danmark.

CTA vurderer, at der i Danmark eksisterer kapacitet til at gennemføre terrorangreb med lettilgængelige våben såsom stikvåben, skydevåben, brandstiftende bomber og mindre, hjemmelavede bomber, eller angreb med andre forhåndenværende midler. Sådanne simple angreb kan gennemføres efter kort eller slet ingen planlægning.

CTA vurderer, at tilstedeværelsen af personer hjemvendt fra Syrien og Irak med militære færdigheder og kamperfaring samt af personer, der har opnået en lignende kapacitet fra f.eks. kriminelle miljøer, øger truslen fra simple angreb med større effekt samt serieangreb, hvor en person eller gruppe foretager flere angreb i forlængelse af hinanden. Kontakt til kriminelle miljøer kan lette adgang til våben og sprængstof.

CTA vurderer, at IS' etablering af kapacitet til at planlægge og udføre relativt komplekse terrorangreb i Vesten betyder, at der også i Danmark kan gennemføres angreb med flere angribere og mod flere mål. CTA vurderer, at stærk radikaliserings og forråelse kan øge brutaliteten i terrorangreb, herunder risikoen for selvmordsangreb.

CTA vurderer, at der i Danmark findes begrænset kapacitet til at udføre terrorangreb med kemiske stoffer og meget begrænset kapacitet til at udføre terrorangreb med

biologisk og radioaktivt materiale. CTA vurderer, at der ikke findes kapacitet til at gennemføre terrorangreb med nukleart materiale i Danmark. CTA vurderer, at der ikke er kapacitet til at gennemføre målrettede og ødelæggende cyberangreb på IT- og teleinfrastruktur, som kan have samfundsmæssige konsekvenser for Danmark, men at militant islamistiske grupper søger at tilegne sig skadevoldende cyberkapacitet.

Andre trusler

CTA vurderer, at de etnisk/sekteriske dimensioner af konflikten i Syrien og Irak kan føre til konfrontationer mellem berørte grupper i Danmark. CTA vurderer, at terrortruslen som følge af sådanne konfrontationer er begrænset.

Der findes politisk ekstremistiske miljøer i Danmark, som er parate til at anvende vold for at fremme deres dagsorden. Volden kan være rettet mod politiske modstandere, minoritetsgrupper, herunder flygtninge og migranter, samt mod organisationer og virksomheder, som man vurderer har symbolsk værdi. CTA vurderer, at der er en begrænset terrortrussel fra personer eller grupper, der færdes i eller sympatiserer med disse miljøer.

CTA vurderer, at stigende fokus på flygtninge og migranter blandt personer med tilknytning til politisk ekstremistiske miljøer eller med ekstremistiske sympatier kan øge truslen mod asylcentre, flygtninge og migranter samt berørte myndigheder. CTA vurderer, at truslerne kan have karakter af vold, brandstiftelse eller andre former for angreb. Angreb eller trusler mod flygtninge og migranter fra højreekstremister kan føre til modreaktioner fra islamister eller fra personer i det venstreekstremistiske miljø.

Terrortruslen mod danskere og danske interesser i udlandet

CTA vurderer, at der er en terrortrussel mod danske interesser i udlandet. Det gælder især i lande, hvor militante islamister anser vestlige interesser som attraktive terrormål, og hvor et eller flere af følgende forhold gør sig gældende:

- Der er en tilstedeværelse af militante islamister med kapacitet
- Der er en tilstedeværelse af hjemvendte krigere med kapacitet fra konflikten i Syrien og Irak
- Der er en tilstedeværelse af personer eller grupper med erklæret loyalitet over for IS eller AQ
- Der er en tilstedeværelse af militante islamister, der har fokus på Danmark.

CTA vurderer, at personer og grupper, der har erklæret loyalitet til IS eller AQ, kan øge deres fokus på at ramme vestlige, og hermed også danske, mål i deres nærområde. CTA vurderer, at denne trussel kan rette sig mod vestlige turister. Angreb i 2015 og 2016 på hoteller og andre turistmål illustrerer, at turister og lokaliteter, hvor vesterlændinge opholder sig, er af stigende interesse for militante islamister.

CTA vurderer, at bortførelsestruslen, der er knyttet til terrortruslen, er størst i områder, hvor militant islamistiske grupper er aktive, herunder i konfliktzoner og i disses nærområder. CTA vurderer, at særligt IS' meget brutale fremfærd har øget truslen om drab i forbindelse med bortførelse. CTA vurderer, at militante islamisters måludpegning af bortførelsesofre ofte er pragmatisk og opportunistisk, snarere end drevet af et ønske om at bortføre bestemte nationaliteter.

Danske diplomatiske repræsentationer og anden dansk tilstedeværelse i udlandet kan opfattes som symbolske mål, der giver mulighed for at ramme Danmark uden at foretage angreb i Danmark. Danske repræsentationer kan tillige blive mål for terrorangreb, fordi de af militante islamister kan opfattes som mindre sikrede end eksempelvis større, vestlige landes repræsentationer.

Risikoen for, at danskere og danske interesser bliver mål for terrorangreb, øges, såfremt de umiddelbart kan identificeres som danske. Derudover kan man som dansker blive tilfældigt ramt af terror i udlandet, såfremt man opholder sig steder, der kan udgøre lokale terrormål, såsom i store menneskemængder og ved myndighedsbygninger.

CTA vurderer, at angreb mod danske mål i udlandet kan finde sted under anvendelse af simple og lettilgængelige midler, men at der tillige kan gennemføres større og mere komplekse angreb, herunder bombeangreb, særligt i lande hvor militant islamistiske grupper i forvejen besidder sådan kapacitet.

CTA vurderer, at militant islamistiske grupper stadig anser den internationale flytrafik for at være et særligt attraktivt mål og fortsat tilstræber at ramme denne. CTA vurderer, at militant islamistiske grupper især vil have fokus på lande, hvor sikkerhedskontrollen vurderes at være lav.

Man kan holde sig orienteret om særlige landerisici i Udenrigsministeriets rejsevejledninger på www.um.dk.